

Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU40

Medgivande för Riksbanken att ingå ett avtal om lån till Internationella valutafonden (IMF)

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen medger att Riksbanken får ingå ett kreditavtal med Internationella valutafonden (IMF) på högst 500 miljoner särskilda dragningsrätter (SDR), motsvarande ca 5,8 miljarder kronor, för utlåning till s.k. låginkomstländer via IMF:s fond Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT).

För att täcka låginkomstländernas behov av lån fram till mitten av 2020-talet har IMF frågat ett antal medlemsländer om de kan bidra med lånemedel till PRGT, däribland Sverige.

Sverige deltar redan i dag i PRGT genom omfattande bidrag för subvention av t.ex. räntan på låginkomstländernas lån, och därför är det enligt utskottets mening rimligt att Sverige under en begränsad period även bistår med lånemedel i PRGT när behov uppstår.

Enligt utskottet kan det ifrågasättas om den aktuella utlåningen tillhör Riksbankens kärnverksamhet. Multilateralt utvecklingssamarbete är mer en del av utrikes- och biståndspolitiken än en uppgift för centralbanken. Frågan om ansvarsförhållanden och finansiering av Sveriges IMF-åtaganden bör enligt utskottets mening övervägas vidare, t.ex. i en kommande översyn av riksbankslagen.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår följdmotionen.

Behandlade förslag

Riksbankens framställning 2015/16:RB3 Medgivande för Riksbanken att ingå ett avtal om lån till Internationella valutafonden (IMF). Ett förslag i en följdmotion.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet	4
Bakgrund	4
Utskottets överväganden	5
Medgivande för Riksbanken att ingå ett avtal om lån till IMF	5
Reservation	10
Medgivande för Riksbanken att ingå ett avtal om lån till Internationella valutafonden (IMF) (SD)	10
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	11
Framställningen	11
Följdmotionen	11
<i>Tabell</i>	
Tabell 1 Länder som är berättigade till lån under PRGT	7

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Medgivande för Riksbanken att ingå ett avtal om lån till Internationella valutafonden (IMF)

Riksdagen medger att Riksbanken får ingå ett avtal om kredit till Internationella valutafonden (IMF) för IMF:s fond som riktar sig till låginkomstländer, PRGT, med ett belopp om högst 500 miljoner särskilda dragningsrätter (ca 5,8 miljarder kronor).

Därmed bifaller riksdagen framställning 2015/16:RB3 och avslår motion 2015/16:3326 av Dennis Dioukarev och Oscar Sjöstedt (båda SD).

Reservation (SD)

Stockholm den 17 mars 2016

På finansutskottets vägnar

Fredrik Olovsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Olovsson (S), Ulf Kristersson (M), Maria Plass (M), Jörgen Hellman (S), Oscar Sjöstedt (SD), Jörgen Andersson (M), Ingela Nylund Watz (S), Janine Alm Ericson (MP), Hans Unander (S), Erik Ullenhag (L), Jakob Forssmed (KD), Niklas Karlsson (S), Börje Vestlund (S), Maria Malmer Stenergard (M), Peter Helander (C), Håkan Svenneling (V) och David Lång (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet

I framställning 2015/16:RB3 Medgivande för Riksbanken att ingå ett avtal om lån till Internationella valutafonden (IMF) föreslår Riksbanken att riksdagen medger att Riksbanken sluter ett kreditavtal om 500 miljoner SDR (särskilda dragningsrätter) med IMF för finansiering av lån till s.k. låginkomstländer inom ramen för IMF:s fond Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT). I motion 2015/16:3326 (SD) föreslår motionärerna att riksdagen avslår Riksbankens framställning.

Statssekreteraren vid Finansdepartementet Karolina Ekholm lämnade information i ärendet vid utskottets sammanträde den 10 mars 2016.

Bakgrund

De s.k. låginkomstländernas behov av lån från Internationella valutafonden (IMF) ökade starkt i samband med finanskrisen. Under 2009 reformerade IMF sitt regelverk för att anpassa utlåningen till låginkomstländernas olika behov. Samtidigt ersattes den tio år gamla Poverty Reduction and Growth Facility (PRGF) av fonden PRGT.

PRGT finansieras vid sidan av IMF:s ordinarie utlåningsmedel och består av en lånedel (med tre olika låneinstrument) och en räntesubventionsdel. Subventionsdelen är självfinansierad bl.a. genom att en del av vinsten från IMF:s försäljning av guld 2009 och 2010 förts till fonden. Sverige har bidragit till subventionsdelen genom biståndsmedel (senast 2010) och genom att Riksbanken, efter riksdagens godkännande, fört över Sveriges andel av delar av vinsten från IMF:s guldförsäljning till PRGT. Genom subventionerna har räntan på låginkomstländernas lån via PRGT varit noll under de senaste åren, och enligt IMF:s senaste beslut ska nollräntan gälla till åtminstone slutet av 2016.

Lånemedlen i PRGT har under de senaste fem åren kommit från 14 länder – Belgien, Kanada, Kina, Danmark, Frankrike, Italien, Japan, Korea, Nederländerna, Norge, Saudiarabien, Spanien, Schweiz och Storbritannien. Under 2014 bedömde IMF att man behövde ytterligare 11 miljarder SDR (IMF:s s.k. reservvaluta, motsvarande ca 130 miljarder kronor) i lånemedel fram till 2025 för att möta låginkomstländernas lånebehov. De nuvarande resurserna väntas räcka till slutet av 2016 eller något längre beroende på hur efterfrågan utvecklas. IMF beslutade därför att be de nuvarande långivarna att förlänga sina tidigare åtaganden och samtidigt söka nya långivare till PRGT.

Av den anledningen har IMF frågat Riksbanken om Sverige kan bidra med lånemedel till PRGT.

Utskottets överväganden

Medgivande för Riksbanken att ingå ett avtal om lån till IMF

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen medger att Riksbanken ingår ett kreditavtal med IMF på högst 500 miljoner SDR, motsvarande ca 5,8 miljarder kronor, för utlåning till s.k. låginkomstländer via IMF:s fond PRGT. Sverige deltar redan i dag i PRGT genom omfattande subventionsmedel och därför är det rimligt att Sverige under en begränsad period även bistår med lånemedel när behov uppstår. Det kan, enligt utskottet, ifrågasättas om den aktuella utlåningen tillhör Riksbankens kärnverksamhet. Multilateralt utvecklingsamarbete är mer en del av utrikes- och biståndspolitiken än en uppgift för centralbanken. Frågan om ansvarsförhållanden och finansiering av Sveriges IMF-åtaganden bör övervägas vidare, t.ex. i en kommande översyn av riksbankslagen.

Jämför reservation (SD).

Riksbankens framställning

Riksbanken föreslår att riksdagen ger Riksbanken tillstånd att ingå ett avtal med IMF om en kredit till IMF på 500 miljoner SDR, motsvarande ca 5,8 miljarder kronor, som ska användas för lån till låginkomstländer via IMF:s fond PRGT.

Enligt 7 kap. 4 § stycket i riksbankslagen (1988:1385) får Riksbanken efter medgivande av riksdagen också på annat sätt än som anges i andra och tredje styckena delta i finansiering inom IMF:s verksamhet. Om finansieringen har ett valutapolitiskt syfte eller om det finns särskilda skäl behövs inget medgivande. Det föreslagna låneavtalet med IMF har inget valutapolitiskt syfte men ligger enligt Riksbankens bedömning inom ramen för IMF:s verksamhet.

IMF fyller, enligt Riksbanken, en funktion i det multilaterala utvecklingsarbetet som ingen annan organisation gör. Sverige och den nordisk-baltiska valkretsen har också historiskt sett varit mycket positiva till IMF:s arbete med låginkomstländer. Detta talar för att Sverige nu även bör delta i PRGT:s lånedel, vid sidan av Sveriges tidigare bidrag till subventionsdelen i PRGT.

Ett låneavtal om 500 miljoner SDR är enligt Riksbankens bedömning en rimlig nivå i förhållande till Sveriges s.k. kvot i IMF och storleken på andra länders lån till PRGT.

Riksbanken bedömer att kreditrisken för ett PRGT-lån är låg. Under de senaste 25 åren har det endast förekommit ett fall av dröjsmål i betalningarna. Till PRGT finns också ett reservkonto knutet som ska täcka eventuella kreditförluster. På kontot finns för närvarande 3,85 miljarder SDR, vilket motsvarar 62 procent av de utestående PRGT-lånen.

Motionen

I motion 2015/16:3326 av Dennis Dioukarev och Oscar Sjöstedt (båda SD) föreslås att riksdagen avslår Riksbankens framställning om ett låneavtal med IMF. Motionärerna är positiva till effektivt bistånd men anser att den här typen av verksamhet ska stå under svensk kontroll och tillsyn. För att ansvar lättare ska kunna utkrävas av väljarkåren ska inte skattemedel generellt utsättas för risk genom utlåning till organisationer. Räntan på lånen via IMF och PRGT är dessutom låg, vilket innebär att riskpremien vid utlåning är undermålig.

Tidigare riksdagsbehandling

Hösten 2012 gav riksdagen Riksbanken tillstånd att använda Sveriges andel av vinsten från delar av försäljningen av IMF:s guldreserv till finansiering av subventionsdelen i PRGT (2011/12:RB4, 2012/13:FiU14, rskr 2012/13:26). Sveriges andel uppgick då till 7,05 miljoner SDR (eller drygt 70 miljoner kronor). Utskottet ansåg att eftersom merparten av medlemsländerna i IMF förväntades delta i IMF:s förslag till finansiering av PRGT borde även Sverige göra det. Enligt utskottet visade också utvärderingar att IMF:s program för låginkomstländerna bidragit positivt till återhämtningen och tillväxten i dessa länder.

Våren 2013 gav riksdagen Riksbanken tillstånd att använda Sveriges andel av vinsten från delar av försäljningen av IMF:s guldreserv till finansiering av subventionsdelen i PRGT (2012/13:RB4, 2012/13:FiU41, rskr 2012/13:296). Sveriges andel uppgick då till 17,61 miljoner SDR (eller ca 176 miljoner kronor), utöver den andel som beslutades hösten 2012. Anledningen till riksdagens nya beslut var att IMF beslutat att avsätta ytterligare medel från vinsten av guldförsäljningen till PRGT.

I båda fallen motionerade Sverigedemokraterna om att riksdagen borde avslå Riksbankens framställning (motionerna 2012/13:Fi1 och 2012/13:Fi16). I båda fallen avslogs motionerna av riksdagen.

Ytterligare information

Mer information om fonden PRGT

De finns tre låneprogram under PRGT – Extended Credit Facility (ECF) som tillhandahåller medelfristiga lån, Standby Credit Facility (SCF) som tillhandahåller kortsiktiga lån och Rapid Credit Facility (RCF) som erbjuder lån för omedelbart behov.

Lån under PRGT finansieras vid sidan av IMF:s ordinarie utlåningsresurser, främst genom att centralbanker eller regeringar ställer lånemedel till IMF:s förfogande. Lånen är subventionerade, antingen genom en låg ränta eller genom en längre amorteringstid. Under de senaste åren har subventionsgraden varit betydligt högre än tidigare. Sedan 2011 har räntan på PRGT-lånen varit noll, och enligt IMF:s senaste beslut ska räntan vara fortsatt noll till åtminstone slutet av 2016. Subventionerna finansieras genom bistånd, genom avkastning på en del av vinsten från IMF:s guldförsäljning och genom avkastningen på PRGT:s reservkonto. Sverige har hittills endast deltagit i finansieringen av räntesubventionerna. Historiskt har den större delen av den svenska finansieringen gått via biståndsbudgeten. Senast det skedde var under 2010 med 50 miljoner kronor. Under senare år har merparten av den svenska finansieringen skett genom att Sverige via Riksbanken efterskänkt vinster från IMF:s guldförsäljning.

Resurserna för nytulån under PRGT uppgick i början av februari 2016 till ca 4,7 miljarder SDR, motsvarande ca 55 miljarder kronor. De utestående lånen uppgick till ca 6,6 miljarder SDR, motsvarande ca 78 miljarder kronor.

I dagsläget är det 14 länder som bidrar med lånemedel till PRGT – Belgien, Kanada, Kina, Danmark, Frankrike, Italien, Japan, Korea, Nederländerna, Norge, Saudiarabien, Spanien, Schweiz och Storbritannien. Ytterligare 14 länder har tillfrågats av IMF om att ställa lånemedel till förfogande. Dessa är Tyskland, USA, Brasilien, Indien, Ryssland, Australien, Mexiko, Österrike, Malaysia, Polen, Singapore, Sydafrika, Thailand och Sverige. Av de 14 länder som i dag bidrar med lånemedel kommer medlen i nio fall från låneavtal med landets centralbank och i fem fall från låneavtal med landets regering.

Enligt uppgifter från Riksbanken fick Riksbanken redan 2011 en förfrågan från IMF om att bidra med lånemedel till PRGT. Riksbanksdirektionen valde då att inte gå vidare med IMF:s förfrågan, bl.a. på grund av att man inte bedömde behoven som trängande och att Sverige redan bidrog generöst med subventionsmedel till PRGT.

I tabell 1 redovisas de 69 låginkomstländer som i dagsläget får låna via PRGT.

Tabell 1 Länder som är berättigade till lån under PRGT

Afghanistan	Guinea-Bissau	São Tomé and Príncipe
Armenien	Guyana	Senegal
Bangladesh	Haiti	Sierra Leone
Benin	Honduras	Solomonöarna
Bhutan	Kenya	Somalia
Burkina Faso	Kiribati	Sydsudan
Burundi	Kirgizistan	Saint Lucia
Kambodja	Laos	Saint Vincent
Kamerun	Lesotho	Sudan
Kap Verde	Liberia	Tadzjikistan
Centralafrikanska Rep.	Madagaskar	Tanzania

Tchad	Malawi	Östtimor
Komorererna	Maldiverna	Togo
Demokratiska rep. Kongo	Mali	Tonga
Kongo	Mauretanien	Uganda
Elfenbenskusten	Moldavien	Uzbekistan
Djibouti	Mocambique	Vanuatu
Dominica	Myanmar	Jemen
Eritrea	Nepal	Zambia
Etiopien	Nicaragua	Zimbabwe
Gambia	Niger	
Georgien	Papua Nya Guinea	
Ghana	Rwanda	
Grenada	Samoa	

Källa: IMF.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att IMF anser att de behöver tillgång till ytterligare 11 miljarder SDR, motsvarande ca 130 miljarder kronor, av låneomedel i sin fond PRGT för att täcka de s.k. låginkomstländernas behov av lån fram till mitten av 2020-talet. Eftersom utlåningen via PRGT inte får finansieras via IMF:s ordinarie utlåningsresurser har IMF frågat ett antal länder om de kan bidra med låneomedel till PRGT, däribland Sverige.

Riksbanken föreslår i sin framställning att riksdagen med stöd av 7 kap. 4 § fjärde stycket i riksbankslagen medger att Riksbanken ingår ett kreditavtal med IMF på 500 miljoner SDR, motsvarande ca 5,8 miljarder kronor, för utlåning till låginkomstländerna. Avtalet ska löpa till slutet av 2024, vilket betyder att lånen ska vara återbetalda senast 2034 eftersom den maximala återbetalningstiden i PRGT är 10 år.

Ett låneavtal på 500 miljoner SDR är enligt Riksbanken en rimlig nivå i förhållande till Sveriges kvot i IMF och övriga medlemsländers bidrag. Enligt Riksbanken är dessutom kreditrisken i PRGT-lånen låg, och som säkerhet för lånen finns en väl tilltagen riskreserv som i dagsläget motsvarar drygt 60 procent av utestående PRGT-lån.

Enligt utskottets mening är det viktigt att Sverige på olika sätt deltar i det multilaterala utvecklingssamarbetet. Sverige deltar redan i PRGT genom att ge omfattande bidrag för t.ex. subventioner av räntan på låginkomstländernas lån. Av den anledningen är det rimligt att Sverige även deltar genom att under en begränsad period ställa låneomedel till IMF:s förfogande när behov uppstår.

Enligt utskottets uppfattning kan man dock ställa sig frågan om den här typen av uppgifter tillhör Riksbankens kärnverksamhet. Multilateralt utvecklingssamarbete är mer en del av utrikes- och biståndspolitik än en uppgift för centralbanken. Riksbanken har tidigare inte ingått avtal med IMF om låneresurser för den här typen av utlåning. Utskottet kan konstatera att Utredningen om Riksbankens finansiella oberoende och balansräkning (SOU 2013:9), den s.k. Flamutredningen, diskuterar Riksbankens utlåning till IMF

via Riksbankens balansräkning och dess påverkan på Riksbankens förmåga att genomföra en effektiv penning- och valutapolitik. Enligt utskottets mening finns det skäl att fortsätta att överväga den bredare frågan om ansvarsförhållanden och finansieringen av Sveriges IMF-åtaganden, t.ex. i en kommande översyn av riksbankslagen.

I avvaktan på en sådan översyn anser utskottet att riksdagen bör ge Riksbanken tillstånd att ingå ett kreditavtal med IMF om högst 500 miljoner SDR för utlåning via IMF:s fond PRGT, utifrån de förutsättningar som Riksbanken anger i sin framställning. Därmed avstyrker utskottet förslaget i motion 2015/16:3326.

Reservation

Medgivande för Riksbanken att ingå ett avtal om lån till Internationella valutafonden (IMF) (SD)

av Oscar Sjöstedt (SD) och David Lång (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2015/16:3326 av Dennis Dioukarev och Oscar Sjöstedt (båda SD) och avslår framställning 2015/16:RB3.

Ställningstagande

Vi anser att riksdagen bör avslå Riksbankens framställning om att ingå ett kreditavtal med IMF på 5,8 miljarder kronor för finansiering av lån till låginkomstländer.

Ett bistånd för att hjälpa fattigare länder ska, enligt vår mening, vara effektivt och stå under svensk kontroll och tillsyn. Att på det här sättet låna ut skattemedel till en internationell organisation är ett sätt att undgå ansvar och demokratisk kontroll. Räntan på utlåning till låginkomstländer är dessutom låg, vilket innebär att premien inte motsvarar risken vid utlåning.

Enligt vår uppfattning är det föreslagna kreditavtalet ännu ett bevis på att regeringen löpande flyttar över politisk makt till organisationer och institutioner som står långt ifrån det svenska folkets kontroll.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Framställningen

Framställning 2015/16:RB3 Medgivande för Riksbanken att ingå ett avtal om lån till Internationella valutafonden (IMF):

Riksdagen medger att Riksbanken ingår ett avtal om kredit till den Internationella valutafonden (IMF) för dess fond som riktar sig till låginkomstländer, PRGT, med ett belopp om 500 miljoner särskilda dragningsrätter (cirka 5,8 miljarder kronor).

Följdmotionen

2015/16:3326 av Dennis Dioukarev och Oscar Sjöstedt (båda SD):

Riksdagen avslår Riksbankens framställning 2015/16:RB3 Medgivande för Riksbanken att ingå ett avtal om lån till Internationella valutafonden (IMF).